

Список використаних джерел:

1. Гончаренко, Н. К. (2022). Сприйняття України у світі й завдання сучасної культурної дипломатії. У *Суб'єкт. Пам'ять. Діалог* (с. 25–28). ІК НАМ України.
https://icr.org.ua/wpcontent/uploads/2023/04/Book_2022_Subiekt_Pamiat_Dialog.pdf
2. Коротя-Ковальська, В. П., & Лоцман, Р. О. (2023). Роль української народної пісні у світовому часопросторі та мистецькій освіті. *Серія: Педагогічні науки*, (3), 31–37. <https://sites.google.com/uica.education/nayka/>
3. Культурна та мистецька діяльність під час війни («Навзаєм Talks»). (2022). Big Idea. <https://biggggidea.com/practices/kulturna-ta-mistetska-diyalnist-pid-chas-vijni/>
4. Маслікова, І. (2023). Міжнародне співробітництво у сфері культури в умовах російсько-української війни: Культурологічний аспект. *Українські культурологічні студії*, 12(1), 4–9.
5. Редя, В. (2024). Музика в культурній дипломатії сучасної України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 48, 153–160. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.764>
6. Українські композитори на культурному фронті. (2022). Національна всеукраїнська музична спілка. <https://composersukraine.org>
7. Шумейко, Л. (2023). Феномен творчості в умовах війни крізь призму екзистенціалізму. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 43, 50–56. <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/view/722>

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.47>

Тетяна Белінська

м. Вінниця, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2000-9515>

belinska_tet@ukr.net

Єлизавета Сафронова

м. Вінниця, Україна

lisaicloud069@gmail.com

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В НУШ

Анотація. У статті розглянуто роль ігрових технологій у процесі творчого розвитку учнів на уроках мистецтва в умовах Нової української школи (НУШ). Проаналізовано сутність ігрових технологій, їх класифікацію та педагогічний потенціал. Обґрунтовано ефективність використання ігрових методів як засобу формування творчих здібностей, креативного мислення та емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва.

Ключові слова: ігрові технології, мистецька освіта, НУШ, творчий розвиток, інтерактивне навчання.

Abstract. This article examines the role of game-based technologies in the creative development of pupils during art lessons within the framework of the New Ukrainian School (NUS). It analyses the nature of game-based technologies, their classification and their pedagogical potential. The effectiveness of using gaming methods as a means of fostering creative abilities, creative thinking and an emotionally and value-based attitude towards art is substantiated.

Keywords: gaming technologies, arts education, New Ukrainian School, creative development, interactive learning.

У сучасних умовах реформування освіти в Україні особливої ваги набуває розвиток творчої, активної та компетентної особистості. Концепція Нової української школи (НУШ) орієнтує освітній процес не лише на здобуття знань, а й на формування ключових життєвих компетентностей.

Одним із ефективних засобів досягнення зазначеної мети є впровадження ігрових технологій у навчальний процес. Ігрова діяльність відповідає віковим особливостям молодших школярів і сприяє активізації їхньої пізнавальної діяльності. Використання ігрових технологій у НУШ є важливим чинником формування м'яких навичок (soft skills), зокрема комунікації, співпраці, креативності та критичного мислення.

Проблема використання ігрових технологій як засобу творчого розвитку школярів, зокрема на уроках мистецтва в умовах Нової української школи, є предметом дослідження багатьох науковців. Теоретичні засади ігрової діяльності обґрунтовано у працях Л. Виготського, Д. Ельконіна, Ж. Піаже, які розкрили її вплив на розвиток мислення, уяви та творчих здібностей дитини. Питання впровадження ігрових технологій у навчальний процес та формування ключових компетентностей учнів досліджували українські вчені О. Савченко, Н. Бібік, О. Пометун. Водночас особливості художньо-естетичного розвитку учнів і роль мистецтва у формуванні творчої особистості висвітлено у працях Л. Масол, Г. Падалки та інших.

Слід зазначити, що в умовах воєнного часу мистецька гра набуває особливого значення, адже стає не лише засобом навчання, а й актом життєствердності. Вона допомагає дитині не тільки засвоювати знання про художні стилі чи музичні жанри, а й зберігати здатність мріяти, творити та відчувати красу світу попри складні обставини.

Для дитини, яка перебуває у стресовому середовищі, гра виконує кілька критично важливих функцій: терапевтична функція – мистецькі ігри дозволяють дитині сублімувати страх, тривогу та агресію у творчість. Це безпечний простір, де через колір, звук або рух можна висловити те, що важко сказати словами. Емоційна регуляція – ритмічні ігри (барабанні кола, плескання) або ігри на дихання у поєднанні з музикою допомагають стабілізувати нервову систему. Соціалізація та єдність – колективна гра (театральні етюди, спільне малювання) дає відчуття причетності та підтримки, що є життєво необхідним для дітей-переселенців або тих, хто відчуває ізоляцію.

Ігрові технології розглядаються як система педагогічних методів і прийомів, що базуються на використанні гри як форми організації навчання. Вони сприяють розвитку мотивації, пізнавального інтересу та творчого мислення учнів (Колток та Грицишин, 2023). Дослідники підкреслюють, що ігрові технології можуть застосовуватися на різних етапах уроку: від актуалізації знань до контролю результатів навчання (Мельникова та Ангеловська, 2024).

Гра також виступає важливим засобом естетичного виховання, оскільки сприяє розвитку уяви, фантазії та творчих здібностей учнів (Глінська, 2019).

Уроки мистецтва мають значний потенціал для впровадження ігрових технологій, оскільки поєднують емоційно-чуттєве сприйняття та творчу діяльність. Використання інтерактивних ігор, рольових ситуацій, театралізації сприяє глибшому розумінню мистецьких явищ та активній участі учнів у навчальному процесі (Зеленюк, 2023).

Зокрема, театральні елементи на уроках мистецтва стимулюють розвиток образного мислення, емпатії та здатності до імпровізації (Григоренко, 2020). Крім того, поєднання ігрових і цифрових технологій відкриває нові можливості для творчості, зокрема через використання мультимедійних засобів і цифрового мистецтва (Михайлова, 2025).

Ігрові технології сприяють розвитку креативного мислення та уяви, формуванню емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, активізації пізнавальної діяльності, а також розвитку комунікативних умінь і навичок співпраці. Особливу роль у формуванні м'яких навичок учнів початкової школи відіграють засоби музичного мистецтва, оскільки саме мистецтво і творчість пробуджують і розвивають особистість, формують гнучкість мислення, сприяють досягненню поставлених цілей і налагодженню міжособистісних взаємин (Белінська та ін.).

Застосування гри у навчанні дозволяє створити ситуацію успіху для кожного учня, що є важливим чинником формування мотивації до навчання. Крім того, ігрова діяльність забезпечує інтеграцію знань і практичних умінь, що відповідає компетентнісному підходу НУШ (Підберезних та Амбарцумян, 2025).

Отже, ігрові технології є ефективним засобом творчого розвитку школярів на уроках мистецтва в умовах Нової української школи. Вони забезпечують активізацію навчального процесу, сприяють формуванню ключових компетентностей та розвитку творчого потенціалу учнів. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку методичних рекомендацій щодо впровадження гейміфікації у мистецьку освіту.

Список використаних джерел

1 .Белінська, Т., Василевська-Скупа, Л., & Костюк, Л. (2022). Використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування

- soft skills в учнів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*, (51), 414-418. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/51_2022/64.pdf
2. Глінська, Т. (2019). Ігрові технології на уроках музичного мистецтва у початковій школі: теоретичний аспект. У Л. В. Старовойт (Ред.), *Наукові записки: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Серія «Мистецтво»*, 34-37. Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю. <https://dspace.vspu.edu.ua/items/031e779d-e88f-41ac-9137-1f748ca8d1f1>
3. Григоренко, В. (2020). Використання театральних технологій на уроках мистецтва в початковій школі. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VIII школа методичного досвіду)*, 66-70). Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю. <https://dspace.vspu.edu.ua/items/be722ab7-7340-4f98-9d42-be211d3d5799>
4. Зеленюк, С. (2023). Застосування інтерактивних технологій на уроках мистецтва в закладах середньої освіти. *Нові технології навчання*, 65-70. <https://doi.org/10.52256/2710-3560.97.2023.97.08>
5. Колток, Л., & Грицишин, М. (2023). Використання ігрових педагогічних технологій в освітньому процесі початкової школи. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 75-80. <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.11>
6. Мельникова, Р., & Ангеловська, К. (2024). Застосування елементів ігрової технології на уроках української мови та літератури. *Studia Methodologica*, 312-325. <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-32>
7. Михайлова, Л. (2025). Використання цифрових технологій на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі. *Наша школа: науково-практичні студії*, 36-41. [https://doi.org/10.61339/2786-6947.2025.2\(10\).337993](https://doi.org/10.61339/2786-6947.2025.2(10).337993)
8. Підберезних, І., & Амбарцумян, А. (2025). Проблематика використання ігрових технологій на уроках. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 296-303. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-218-296-303>
9. Уманець В., Соловей В., Любарська Л., Розпутня Б. Методика застосування технологій штучного інтелекту для розвитку креативності майбутніх дизайнерів у професійній підготовці. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання 2024* Вип. 3. С.64-72 [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(3\)-07](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(3)-07)
10. Зузяк Т.П., Русавська Ю.О. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ І ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН. Проблеми та інновації в мистецькій, технологічній та професійній освіті / Т.П. Зузяк (голова) та [ін.]. – Вінниця, 2025. – Вип. 5. С.85-88.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.48>

Олександра Іпатенкова

м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Віктор Соловей

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0373-6008>

e-mail: victorsolovey79@gmail.com

МИСТЕЦЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ СИМВОЛІВ СПРОТИВУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ

Анотація. У статті досліджуються символи спротиву як важливий елемент сучасного українського декоративного мистецтва. Розглянуто особливості трансформації традиційних орнаментів, кольорової символіки та художніх образів у контексті сучасних соціокультурних процесів і формування національної ідентичності. Проаналізовано роль декоративного мистецтва як засобу культурної комунікації, збереження пам'яті та вираження колективного досвіду. Особливу увагу приділено поєднанню традиційних і сучасних матеріалів, синтезу художніх технік та використанню новітніх медіа у створенні багатошарових композицій. Визначено значення символів спротиву у формуванні емоційного, ідейного та візуального простору сучасного українського мистецтва.

Ключові слова: декоративне мистецтво, символи спротиву, сучасне українське мистецтво, національна ідентичність, культурна пам'ять, орнамент.

Abstract. The article examines symbols of resistance as an important element of modern Ukrainian decorative art. The features of the transformation of traditional ornaments, color symbolism and artistic images in the context of modern socio-cultural processes and the formation of national identity are considered. The role of decorative art as a means of cultural communication, preservation of memory and expression of collective experience is analyzed. Special attention is paid to the combination of traditional and modern materials, the synthesis of artistic techniques and the use of new media in the creation of multilayered compositions. The significance of symbols of resistance in the formation of the emotional, ideological and visual space of modern Ukrainian art is determined.

Keywords: decorative art, symbols of resistance, modern Ukrainian art, national identity, cultural memory, ornament.

Сучасне українське декоративне мистецтво переживає період глибокої трансформації, спричиненої історичними подіями, соціальними зрушеннями та переосмисленням національної ідентичності. У цьому процесі особливого значення набувають символи спротиву — візуальні образи, що відображають боротьбу, гідність, пам'ять і прагнення до свободи. Вони стають не лише елементами художньої мови, а й інструментами культурної комунікації, здатними передавати складні емоційні та ідеологічні змісти.

Декоративне мистецтво, на відміну від станкового, має тісний зв'язок із повсякденним життям. Воно присутнє у предметах побуту, одязі, інтер'єрі, публічному просторі. Саме тому символи, закладені в ньому, мають особливу силу — вони не лише споглядаються, а й супроводжують людину щодня. У сучасному контексті це дозволяє декоративному мистецтву ставати носієм актуальних ідей, формувати суспільну свідомість.

Символи спротиву в українській культурі мають глибоке історичне коріння. Вони формувалися протягом століть у контексті боротьби за свободу, збереження мови, культури, віри. Традиційні орнаменти, кольори, образи вже містили в собі елементи захисту, стійкості, життєвої сили. У сучасному мистецтві ці символи набувають нового звучання, адаптуючись до реалій сьогодення.

Одним із ключових аспектів є трансформація традиційних символів. Наприклад, орнамент, який раніше мав переважно декоративну функцію, сьогодні може набувати політичного чи соціального змісту. Вишиті мотиви, геометричні знаки, рослинні елементи стають кодами, що передають ідеї єдності, незламності, пам'яті.

Особливе місце займає кольорова символіка. Поєднання кольорів може нести глибоке значення, викликати асоціації, формувати емоційний настрій. У сучасному декоративному мистецтві колір стає одним із основних засобів вираження, здатним передати як біль і втрату, так і надію та відродження.

Матеріал також відіграє важливу роль у створенні символів спротиву. Використання природних матеріалів — дерева, глини, текстилю — підкреслює зв'язок із землею, традицією, корінням. Водночас сучасні художники активно експериментують із новими матеріалами, поєднуючи їх із традиційними, створюючи нові смислові контексти.

У сучасному декоративному мистецтві важливим є поєднання різних технік. Вишивка може поєднуватися з живописом, кераміка — з металом, текстиль — з цифровими елементами. Це створює багатошарові композиції, у яких символи спротиву набувають нових форм. Такий синтез дозволяє передавати складні ідеї, створювати глибокі образи.

Сюжетність також відіграє важливу роль. Твори можуть містити конкретні історії, відсилання до подій, образи героїв. Водночас вони можуть бути абстрактними, працювати на рівні символів і асоціацій. У цьому полягає сила декоративного мистецтва — воно здатне говорити як прямо, так і опосередковано.

Сучасні художники активно працюють із темою пам'яті. Символи спротиву часто пов'язані з вшануванням подій, людей, досвіду. Декоративні об'єкти можуть виконувати функцію меморіалів, зберігати історію у матеріальній формі. Це особливо важливо в умовах, коли пам'ять стає полем боротьби.

У цьому контексті важливим є поняття колективної ідентичності. Символи спротиву об'єднують людей, формують відчуття спільності. Декоративне мистецтво, будучи доступним і зрозумілим, сприяє цьому процесу, створюючи спільну візуальну мову.

Водночас сучасне мистецтво не обмежується лише традиційними формами. Воно активно взаємодіє з новими медіа, технологіями, просторами. Символи спротиву можуть з'являтися в урбаністичному середовищі, у вигляді